

ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Στο μυθιστόρημα *Το μέλι και η στάγνη του Θεού* (2002), ο Μισέλ Φαΐς καταπιάνεται με τον βίο και την προσωπικότητα του ρομανιώτη ζωγράφου και κριτικού *Τζούλιο Καΐμη* (1897-1982), αποδεσμεύοντας στις σελίδες του τον αιθέρα μιας παράξενης και ως εκ πεποιθήσεως μοναχικής προσωπικότητας, που μάχεται με νύχια και με δόντια για τον εγκόσμιο ασκητισμό της. Μιλώντας ο Καΐμη για τον εαυτό του, μεταμφιέζεται στην πραγματικότητα σε Άλλον, με την αυτοβιογραφία να έχει φορέσει κατάσαρκα το ρούχο της βιογραφίας. Επιμένοντας στη βιογραφία και στις αυτοβιογραφικές της συνδηλώσεις, ο Φαΐς θα παρουσιάσει στην επίσημη μυθιστορηματική *Ελληνική αὐπνία* (2004) τον *Γεώργιο Βιζυηνό* (1849-1896) ως ένα πρόσωπο εκ νέου στραμμένο στον εαυτό του, υποταγμένο στο μοναδικό κέλευσμα που προκάλεσε ανυπόφορα ρίγη στη ζωή του, το γράψιμο.

Τα δύο αυτά βιβλία είναι οι άμεσοι πρόγονοι της σημερινής *Ερευνήτριας* (δεν ξέρω αν ισχύει το ίδιο και για τον θεατρικό μονόλογο *Το κίτρινο σκυλί*, 2009, ή για το μυθιστόρημα *Πορφυρά λόγια*, 2010, όπως το θέλει στο οπισθόφυλλο της *Ερευνήτριας* ο συγγραφέας). Πρωταγωνιστικό ρόλο εν προκειμένω αναλαμβάνει ο *Φραντς Κάφκα* (1883-1924), μια διά βίου αναγνωστική λατρεία της κεντρικής ηρώδας, η οποία θέλει να διερευνήσει εξονυχιστικά (μέχρι βασιανιστικής εξαντλήσεως)

Χαιρετίσματα από την Πράγα

Η **μοναξιά**, ο **άθεος εβραϊσμός** και η **τέχνη** της γραφής του **Φραντς Κάφκα** μέσα από ένα μυθιστόρημα το οποίο αναχωνεύει υποβλητικά το έργο του

ΜΙΣΕΛ ΦΑΪΣ
Η ερευνήτρια
 Εκδόσεις Πατάκη, 2020, σελ. 272, τιμή 15,50 ευρώ

τόσο την πολιτεία όσο και τη λογοτεχνία του. Ο Φαΐς μοιράζει τον λόγο της σε τρία μέρη: μια ημερολογιακή εξιστόρηση, μια σειρά σημειώσεων και μια μάλλον φανταστική αφήγηση με σκοτεινά (φονικά) οράματα. Πατώντας σε ποικίλα τεκμήρια και σε πηγές της διεθνούς βιβλιογραφίας, ο Φαΐς εστιάζει για άλλη μια φορά την προσοχή του σε έναν τεχνίτη κλεισμένο στα τείχη του ατομικού του σύμπαντος, ο οποίος περνά βαθμιαία από το βιογραφικό του υπόβαθρο στο λογοτεχνικό του alter ego, μολοντί δεν δίνεται προτεραιότητα σε κανένα από τα δύο σκέλη. Εκείνα που κυριαρχούν εδώ είναι οι αποσπασματικοί διάλογοι και οι σκοπιμώς ανάκατες θεατρικές ατάκες, τα συχνά επανερχόμενα στοιχεία δοκιμίου και κριτικής, καθώς και οι πολλαπλές εσωτερικές προβολές, με πλήθος παραληρηματικά στοιχεία και με αδιάκοπες παραπομπές σε ελληνικές μεταφράσεις του Κάφκα (ως ένα είδος οργανικής παραμέτρου του μυθιστορηματικού κειμένου).

Τσέχος που έγραφε στα γερμανικά, άθεος Εβραίος ο οποίος διαισθάνθηκε τις τρομακτικές τύχες του εβραϊσμού και του Ολοκαυτώματος, μονήρης ερωτικά πλην μενέντε πολύπαθος σχέσεις (*Φελίτσε Μπάουερ*, *Γκρέτε Μπλοχ*, *Μίλενα Γέσενκα*, *Γιούλιε Βόριτσεκ*, *Ντόρα Νταμάνη*), αλλά και κατάκοπος δημόσιος υπάλληλος, ο Κάφκα

ήταν πριν και πάνω απ' όλα καταδικασμένος να γράφει (όπως ο Καΐμη και ο Βιζυηνός). Έτσι, άλλωστε, θα καταλήξει στην εικόνα είτε του έκκεντρου και οριστικά ανεύρετου συγγραφέα είτε του προάγγελου λογοτεχνικών και θεατρικών μεγεθών σαν τον *Μπέκετ*, τον *Πίντερ* και τον *Χάντκε*. Και κοντά σε αυτά, σταθμοί όπως η *Μεταμόρφωση*, η *Αμερική*, ο *Πύργος*, τα *Γράμματα στη Μίλενα* και τα *Ημερολόγια*, χωρίς να παραλείψουμε τη συμβολή του *Μαξ Μπροντ*, αφανούς πλην μείζονος υποκατάστατου της καφκικής περσόνας. Ο Φαΐς συμπλέκει τους ήρωες του Κάφκα με την καθημερινότητά του στην Πράγα, φτιάχνει άτυπους χάρτες με τις μορφές των ζώων του και με τον υπαρξιακό πανικό τους, αναπαράγει το κλίμα και την τρομάδη ατμόσφαιρα των έργων του (έργα εν πολλοίς χωρίς αρχή, μέση και τέλος, καθώς και δίχως πλοκή ή ενιαίο και αρραγή μύθο). Εκείνο, όμως, που αποδεικνύεται σε σπουδαιότερο παράγοντα στην *Ερευνήτρια* είναι άλλο: ο τρόπος με τον οποίο ο Φαΐς αναμασά, αναχωνεύει αλλά και ενσωματώνει ή εγκιβωτίζει στη δική του ποιητική (και στο δικό του πολυετές πυρετικό corpus για το άγχος της γραφής) μια από τις πιο εμβληματικές καλλιτεχνικές μορφές του 20ού αιώνα. Οποσδήποτε, ένα από τα καλύτερα και τα ισχυρότερα βιβλία του Φαΐς.